

İradə BAYRAMOVA
Bibliografyaşünaslıq kafedrasının müəllimi

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ REGIONLARININ
KİTABXANA-İNFÖRMASIYA RESURSLARININ İNKİŞAFININ
BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİ**

(Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunun nümunəsində)

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı «Regionların sosial- iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)» nın 2008-ci ildə birinci mərhələsi başa çatsa da, regionların inkişafının daha da sürətləndirilməsi üçün dövlət qayğısı, hər bir sahədə olduğu kimi kitabxana-informasiya fəaliyyəti sahəsində də öz əksini tapmışdı (10).

Son illər Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin qurulması istiqamətində görülən işlər sırasında kitabxana işinin təşkili, idarə edilməsi, oxuculara informasiya xidmətində ənənəvi iş üsulları ilə yanaşı müasir texnologiyaların tətbiqinə başlanılması dövlətimizin kitabxana işi sahəsindəki siyasətinin prioritet istiqamətinə çevrilmişdir (9.s.318).

Kitabxanaların cəmiyyətin həyatındakı mühüm rolunu qiymətləndirərkən «Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 20 aprel 2007-ci il sərəncamında da qeyd edildiyi kimi, «Bəşər mədəniyyətinin qazandığı nailiyyətlərin nəsildən-nəslə çatdırılmasında və cəmiyyətimizin intellektual-mənəvi potensialının artırılmasında kitabxanalarımız əvəzsiz rol oynayır» (5).

Sovet hakimiyyəti dönəmində, 1974-cü ildə qəbul edilən «Zəhmətkeşlərin kommunist tərbiyəsində və elmi-texniki tərəqqidə kitabxanaların rolunu artırmaq haqqında» verilmiş qərarın əsas müddəalarından biri, kitabxanaların mərkəzləşdirilməsi kimi bir vəzifəni qarşıya qoymuşdu. Kitabxanaların mərkəzləşdirilməsi keyfiyyətə yeni mərhələnin başlanması demək idi.

1976-cı ildən rayon kitabxanalarının mərkəzləşdirilməsi onların bibliografik fəaliyyəti üçün yaxşı şərait yaratmışdı. Cəmiyyətin bütün sahələrində kitabxanalar, bir informasiya məkanı kimi mühüm rol oynayırdı (7.s.92).

Ölkədə tarixi-mədəni, ədəbi-bədii, elmi-fəlsəfi sərvətlərin toplanılmasını, mühafizəsini, onlardan istifadə imkanlarının artırılmasını təmin etmək, kitabxana-informasiya sahəsində yeni texnologiyaların tətbiqi və istifadəsi nəticəsində, müasir kitabxana-informasiya infrastrukturunun yaradılması və onun dünya standartları səviyyəsinə çatdırılması üçün, dövlətimiz geniş-miqyaslı işlərin görülməsi məqsədi ilə, yeni bir fəaliyyət strategiyası işləyib hazırladı.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 oktyabr 2008-ci il tarixli sərəncamı ilə «Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı» təsdiq olundu (4.s.6-29).

Bu proqramın tələblərinə uyğun olaraq, Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən 2009-cu il sentyabr ayının 1-dən 10-dək statistik müayinə keçirilmişdir. Belə ki, bu müayinənin keçirilməsində əsas məqsəd, əhaliyə göstərilən kitabxana-informasiya xidmətinin səviyyəsinin yüksəldilməsi, kitabxanaların kadr təminatının yaxşılaşdırılması, fasiləsiz təhsilin təmin edilməsi, virtual kitabxanaların yaradılması istiqamətində aparılan işlərin vəziyyətini öyrənməkdən ibarət olmuşdu.

2009-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin nəşr etdirdiyi «Kitabxanaların fəaliyyəti haqqında» statistik müayinənin nəticələri barədə statistik bülletenindən məlum olur ki, Azərbaycan Respublikasında 110994331 nüsxə kitabxana fondu var. Bu fondun 89399527 nüsxəsi kitablardır ki, bu da 80,5% deməkdir. Fonda 76114 nüsxə elektron informasiya daşıyıcıları, 3912645 nüsxə jurnallar, 2082879 nüsxə qəzetlər, 15523166 nüsxə digər materiallar daxildir (bax:cədvəl.3).

Kitabxana fondunun 34,6%-i ümumtəhsil məktəblərində, 32%-i Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin nəzdində olan kitabxanalarda, 21,4%-i elmi və elmi-texniki kitabxanalarda, 12%-i isə digər təşkilatların kitabxanalarında yerləşir. Kitabxanalarda olan fondun 65,5%-i Azərbaycan, 31,1%-i rus, 2%-i ingilis, 1,4%-i digər dillərdədir. Azərbaycan dilində olan ümumi fondun 71,9%-i latın, 28,1%-i isə kiril əlifbasındadır. Azərbaycan dilinin latın qrafikasında olan fondunun xüsusi çəkisi şəhər yerlərində 81,6%, kənd yerlərində 56,8%-dir. Kitabxana fondunun cəmi 0,1%-ni elektron informasiya daşıyıcıları təşkil edir ki, onların da əksəriyyəti şəhər yerlərindədir.

Respublikamızdakı kitabxanaların 23,4% -i Aran, 14,9%-i Gəncə-Qazax, 11,2%-i Lənkəran, 9%-i Şəki-Zaqatala, 8,4%-i Bakı şəhəri,

8,2%-i Quba-Xaçmaz 7,1%-i Yuxarı Qarabağ, 5,8%-i Naxçıvan, 4,9%-i Dağlıq Şirvan, 4,5%-i Kəlbəcər-Laçın və 2,1%-i Abşeron iqtisadi rayonunun payına düşür.

2009-cu ilin 1-ci yarısında kitabxanalara 4,8 milyon müraciət qeydə alınmış, 53,4 milyon kitab və ya digər informasiya mənbələrindən istifadə edilmişdir. Müraciətlərin 39,6%-i 18 yaşınadək uşaq və gənclər tərəfindən olmuşdur. İnternet vasitəsi ilə elektron kitabxanalara edilən müraciətlər kitabxanalara olunan ümumi müraciətlərin cəmi 2%-ni təşkil etmişdir.

Kitabxanalardakı 1695 kompüterdən 94,2%-i şəhər, 5,8%-i isə kənd yerlərinin payına düşür. Müayinənin nəticələrinə görə mövcud kompüterlərdən 56,5%-i istifadəçilər üçün, 43,5%-i isə kitabxana əməkdaşları üçündür. Eyni zamanda bu kompüterlərin 705 ədədi və ya 41,6%-i internetə qoşulmuş, 86 kitabxanada elektron poçt, 30 kitabxanada elektron kataloq mövcuddur. Bu kitabxanalar isə şəhər yerlərində yerləşir.

Respublikamızda yerləşən bütün kitabxanalarda işləyən işçilərin cəmi 3346 nəfəri və ya 38,3%-i kitabxana üzrə ali və orta ixtisas təhsili, 2579 nəfəri yaxud 29,6%-i digər sahələr üzrə ali və orta ixtisas təhsili, 2802 nəfəri ə ya 32,1%-i isə ümumi orta təhsili olan şəxslərdir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin 2009-cu ilə olan statistik məlumatına görə, respublikamızda 8507 kitabxana var. Bu kitabxanaların 2322-si, yəni 27,3%-i şəhər yerlərində, 6185, başqa sözlə, 72,7%-i kənd yerlərində yerləşir. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində 3812, yəni 44,8% kitabxana yerləşir.

Azərbaycan Respublikasında 10 iqtisadi rayon var. Onlardan biri də Quba- Xaçmaz iqtisadi rayonudur.

Respublikanın şimal-şərq hissəsində yerləşən Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunun əlverişli təbii şəraiti, bu bölgənin bütün tarixi dövrlərdə, iqtisadi inkişafına müsbət təsir göstərmişdir. Ərazisi 7 min kv.km olan iqtisadi rayon, respublika ərazisinin 8%-ni əhatə edir. Bölgənin dəniz sahillərindən yüksək dağlıq sahələrə qədər uzanan ərazisi, iqtisadi rayonun çoxsahəli təsərrüfatının inkişafına zəmin yaratmışdır. İqtisadi rayonun ümumi ərazisinin 37%-i Quba, 22,1 %-i Qusar, 15,6% -i Xaçmaz, 11,3%-i Siyəzən, 14%-i isə Şabran inzibati rayonlarının payına düşür (13).

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunun relyef müxtəlifliyi ərazidə məhsuldar qüvvələrin inkişafına və əhalinin qeyri-bərabər məskunlaşmasına səbəb olmuşdur.

Rayonun istehsal sahələrinin inkişafında təbii resursların zənginliyi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir (13.s.191-192).

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda, 2009-cu il əhalinin siyahıya alınmasına görə 487000 nəfərin məskunlaşdığı qeydə alınmışdır.

Ayrı-ayrı inzibati rayonların əhalisinin sayı və milli tərkibi də müxtəlifdir. Quba rayonunda 151900, Qusar rayonunda 87500, Xaçmaz rayonunda 158800, Şabran rayonunda 51200, Siyəzən rayonunda 37600 nəfər əhali yaşayır (bax: cədvəl.4).

İqtisadi rayonda yaşayan ümumi əhalinin 72%-i azərbaycanlılar, 22,7 %-i ləzgilər, 2,1%-i tatlar, 1,6 %-i türklər və s. təşkil edir. Əhalinin siyahıya alınma məlumatlarına görə, burada yaşayan əhalinin 29,8 %-i Xaçmaz, 28,6 %-i Quba, 17,9 %-i Şabran, 16,6 %-i Qusar, 6,9 %-i Siyəzən inzibati rayonunun payına düşür (13).

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu üzrə cəmi təhsil alanların sayı 388672 əfərdir. Onların yalnız 4,1%-i ali təhsillilər, 0,2%-i isə natamam ali təhsillilərdir.

İqtisadi rayonun əsas bölgələrindən biri olan Quba rayonunun ərazisi 2,58 min kv.m-dir.

Rayonda Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi 1932-ci ildə yaradılmış kitabxana əsasında formalaşdırılmışdır. Kitabxananın 107 filialı var ki, bunlar Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində yerləşir (bax: cədvəl.4; cədvəl.1).

Bundan başqa, rayonda 1 elmi, 1 ali təhsil müəssisəsi, 1 orta ixtisas təhsili müəssisəsi, 2 ilk peşə-ixtisas təhsil müəssisəsi, 106 ümumtəhsil müəssisəsi, 2 musiqi məktəbi, 1 səhiyyə müəssisəsi kitabxanaları fəaliyyət göstərir. Rayon ərazisində yerləşən kütləvi kitabxanalar 48,3 % təşkil edir.

Quba rayonunda təhsil alan 1197724 nəfər, iqtisadi rayon üzrə cəmi təhsil alanların 30,8%-ni təşkil edir ki, bunlardan 4,32%-i və ya 5172 nəfəri ali təhsilli kadrlardır. Rayonda 416 nəfər natamam ali təhsili, 7754 nəfər orta ixtisas təhsilli, 46554 nəfər və ya 38,88% ümumi orta təhsilli, 21447 nəfər və ya 17,91% natamam orta təhsilli, 3298 nəfər peşə təhsilli şəxs var.

Ümumiyyətlə, rayonda cəmi 221 kitabxana var ki, onlardan 34-ü və ya 15,4%-i şəhərdə, 187-si və ya 84,6%-i kəndlərdə yerləşir. Bu

kitabxanalarda 14 ədəd kompüter var. Onlardan 12 ədədi şəhər kitabxanalarında, 2 ədədi isə kənd kitabxanalarında yerləşir. Kompüterlərin 8 ədədindən informasiya tələbatçıları, 6 ədədindən isə kitabxana işçiləri istifadə edir.

Kitabxana-bibliografiya ehtiyatının əsas komponenti fond və informasiyan tələbatçıları, oxuculardır (11).

Quba rayonunda kitabxana fondu 1498735 nüsxə təşkil edir. Fondun 1456171 nüsxəsi kitablar, 43 nüsxəsi elektron informasiya daşıyıcıları, 28129 nüsxəsi jurnallar, 7538 nüsxəsi qəzetlər, 6854 nüsxəsi isə digər materiallardan ibarətdir.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin 2007-ci ildə nəşr etdirdiyi «Azərbaycan kitabxanaları 21-ci əsrin informasiya məkanında» adlı 2 cildlik kitabda, 2004-2005-ci illərdə Quba rayonunda kütləvi kitabxanalarda işləyən mütəxəssislərin ümumi sayının 144 nəfər olduğu göstərilir (1).

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 2009-cu ildə apardığı statistik müayinə zamanı, ümumiyyətlə, Quba rayonunda kitabxanalarda işləyən mütəxəssislərin 169 nəfər olduğu hesablanmışdır. Bu işçilərin 6 nəfərinin yəni 3,6 %-nin ali ixtisas təhsilli mütəxəssis, 5 nəfərinin yəni 3% -nin ali qeyri - ixtisas təhsilli, 29 nəfərinin, yəni 17,2 %-nin orta ixtisas təhsilli, 36 nəfərinin orta qeyri-ixtisas təhsilli, 93 nəfərinin, yəni 54,9%-nin ümumi orta təhsilli olduğu bildirilir (bax:cədvəl.2).

Quba-Xaçmaz iqtisadi zonasında yerləşən Qusar rayonu da mühüm bölgələrdən biridir. Rayonun ərazisi 1,54 min kv.m-dir.

Qusar rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi, 1930-cu ildə yaradılmış kitabxananın bazası əsasında qurulmuşdur. Kitabxananın 75 filialı var . Bu filialların 512400 nüsxə kitab fondu, 16200 nəfər oxucusu var (bax: cədvəl.1).

Qusar rayonunda ümumilikdə 146 kitabxana var. Onlardan 68-i, yəni 46,5%-i ümumtəhsil məktəblərində, 1-i musiqi məktəbində, 1-i səhiyyə müəssisəsində yerləşir (bax: cədvəl.4).

Rayonda yerləşən bütün kitabxanaların cəmi 1008583 nüsxə kitab fondu var. Bu fondun 1002611 nüsxəsi kitablar, 10 nüsxəsi elektron informasiya daşıyıcıları, 194 nüsxəsi jurnallar, 394 nüsxəsi qəzetlər, 5374 nüsxəsi isə başqa nəşrlərdir.

Qusar rayonundakı kitabxanalarda statistik məlumatlara görə, 107 nəfər mütəxəssis çalışır. Onlardan 7 nəfəri, yəni 6,5%-i ali ixtisas

təhsilli, 8 nəfəri, yəni 7,5%-i ali qeyri- ixtisas təhsilli, 32 nəfəri, yəni 29,9%-i orta ixtisas təhsilli, 22 nəfəri, yəni 20,6%-i orta qeyri-ixtisas təhsilli, 38 nəfəri, yəni 35,5%-i isə ümumi orta təhsilli işçilərdir (bax:cədvəl.2).

Qusar rayonunda cəmi təhsil alanlar 70884 nəfərdir ki, onların da 3407 nəfəri, yəni 4,81%-i ali, 139 nəfəri natamam ali, 5851 nəfəri və ya 8,25%-i orta ixtisas, 26573 nəfəri və ya 37,49%-i ümumi orta, 11742 nəfəri və ya 16,57%-i natamam orta, 1803 nəfəri və ya 2,54%-i peşə təhsillidir.

Ümumiyyətlə, əhalinin təhsil səviyyəsi ilə, peşə, ixtisas seçimi ilə bağlı kitabxanalara müraciət edənlərin bilavasitə əlaqədar olmasını, informasiya tələbatçılarının sırf bu baxımdan kəmiyyət və keyfiyyətinin yaxşılaşmasını nəzərə almaq lazımdır.

Qusar rayonunda 14 və ya 9,6% kitabxana şəhərdə, 132 və ya 90,4% kitabxana kəndlərdə yerləşir.Kitabxanalarda 4 ədəd kompüter var. Onlardan 2 dədi kitabxana işçiləri üçün, 2 ədədi informasiya tələbatçıları üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda kitabxana informasiya xidmətindən, kitabxanaların fondunun zənginləşməsindən bəhs edərkən burada yaşayan əhalinin çoxmillətli olmasını nəzərdən qaçıрмаq olmaz. Elə ona görə də müxtəlif millətlərin nümayəndələri olan informasiya tələbatçılarının dünyagörüşü, təhsil səviyyələri və təbii ki,informasiya maraqları da müxtəlif olacaq.

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonuna daxil olan Xaçmaz rayonunun ərazisi 1,05 min kv.m-dir.

Xaçmaz rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi 1976-cı ildə yaradılmışdır. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində 101 kitabxana filialı var ki, bu da 51,5% edir. İlk peşə-ixtisas təhsil müəssisəsində 2, ümumtəhsil məktəblərində 88, yəni 45%, musiqi məktəblərində 3, səhiyyə müəssisələrində 2 kitabxana fəaliyyət göstərir (bax:cədvəl.4).

Xaçmaz rayonunda cəmi 196 kitabxana var ki, onların da 29-u, yəni 14,8%-i şəhər yerlərində,167-si, yəni 85,2%-i kənd yerlərində yerləşir. Bu kitabxanalarda 1331227 nüsxə kitab fondu var. Fondun 1331089 nüsxəsi kitablar, 32 nüsxəsi jurnallar, 31 nüsxəsi qəzetlər, 75 nüsxəsi digər materiallardır (bax:cədvəl.3).

Xaçmaz rayonunda yerləşən kitabxanalarda, Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına görə 160 nəfər

mütəxəssis işləyir. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin “Azərbaycan kitabxanaları 21-ci əsrin informasiya məkanında” adlı kitabında göstərildiyi kimi, aparılan hesablamalar zamanı, bu mütəxəssislərin 149 nəfərinin kütləvi kitabxanalarda işlədiyi məlum olur (1. bax:cədvəl.1).

Kitabxanalarda işləyənlərin təhsil səviyyələrinə görə bölgüsündə, kitabxana üzrə ali ixtisas təhsilli kadrların 7 nəfər, yəni 4,4%, ali qeyri- ixtisas təhsilli 3 nəfər, yəni 1,9%, orta ixtisas təhsilli 27 nəfər, yəni 16,9%, qeyri- orta ixtisas təhsilli 11 nəfər, yəni 6,9%, ümumi orta təhsillilərin 112 nəfər, yəni 69,9% olması diqqəti cəlb edir (bax: cədvəl.2).

Xaçmaz rayonunda cəmi təhsil alanların sayı 128171 nəfərdir. Bunların da 4553 nəfəri ali təhsillilərdir ki, bu isə əhalinin 3,55%-ni təşkil edir. Natamam ali təhsilli 358 nəfər, orta ixtisas təhsilli 7395 nəfər, ümumi orta təhsilli 50858 nəfər və ya 39,68%, natamam orta təhsilli 24513 nəfər və ya 19,13%, peşə təhsillilər 3900 nəfərdir.

Xaçmaz rayonunda yerləşən kitabxanalarda cəmi 11 ədəd kompüter var ki, onlardan 9 ədədi şəhər kitabxanalarında, 2 ədədi isə kənd kitabxanalarında yerləşir. Kompüterlərdən 5 ədədi kitabxana-informasiya tələbatçıları üçün, 6 ədədi isə kitabxana işçilərinin istifadəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur (6.s.57-65).

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin 2004-2005-ci illər üzrə verdiyi məlumatlara görə, internetdən istifadə edənlərin sayı 808 nəfər olmuşdur (bax:cədvəl.1).

Quba- Xaçmaz inzibati rayonunda turizmin də inkişafını nəzərə alsaq, onu deməliyik ki, bu regionun iqtisadiyyatının inkişafı, əhalinin təhsil və mədəni səviyyəsinin yüksəlməsinə müsbət təsir etməklə, kitabxanaların da üzərinə böyük vəzifələr qoyur. Sosial-iqtisadi potensialın inkişafı və yüksək olması, kitabxana-informasiya sahəsində yeni texnologiyaların tətbiqi və istifadəsi nəticəsində kitabxanaların da inkişafı, fondun zənginləşməsinə, bir sözlə, dünya standartlarına cavab verə biləcək kitabxanaların yaranmasına zəmin hazırlayır.

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda yerləşən Şabran rayonunun ərazisi 1,09 min kv.m-dir.

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonuna daxil olan Şabran rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi 1979-cu ildə yaradılmışdır. MKS-in Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində 54 kitabxana filialı var ki, bu da 58,7% edir. Ümumiyyətlə, rayonda cəmi 92 kitabxana var. Kitabxanaların idarə mənsubiyyətinə görə bölgüsü zamanı, ilk

peşə-ixtisas təhsil müəssisəsində 1, ümumtəhsil məktəblərində 35 və ya 38%, musiqi məktəbində 1, səhiyyə müəssisəsində 1 kitabxana olması nəzəri cəlb edir (bax:cədvəl.1; 4).

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 2009-cu il statistik hesablamalarına görə, Şabran rayonunda 654275 nüsxə kitabxana fondu var. Bu fondun 640886 nüsxəsi kitablar, 138 nüsxəsi jurnallar, 13249 nüsxəsi qəzetlər, 2 nüsxəsi digər materiallardır. Kitabxanada elektron informasiya daşıyıcıları yoxdur (bax:cədvəl.3).

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin statistik müayinəsinin nəticələrinə görə, kitabxanalarda 79 nəfər mütəxəssis çalışır. Məlum olur ki, kitabxanalarda işləyənlərin 4 nəfəri və ya 5,1%-i ali təhsilli, 4 nəfəri və ya 5,1%-i ali qeyri-ixtisas təhsili, 14 nəfəri və ya 17,7%-i orta ixtisas təhsili, 7 nəfəri və ya 8,9%-i qeyri-orta ixtisas təhsilli, 50 nəfəri və ya 63,2%-i isə ümumi orta təhsillilərdir (bax:cədvəl.2).

Ümumiyyətlə, Şabran rayonunda cəmi təhsil alanlar 40471 nəfərdir. Onlardan 1650 nəfəri və ya 4,18%-i ali təhsilli, 66 nəfəri natamam ali təhsilli, 3170 nəfəri orta ixtisas təhsilli, 13878 nəfər, və ya 34,29%-i ümumi orta təhsilli, 7983 nəfər, və ya 19,73%-i natamam orta təhsilli, 1967 nəfəri isə peşə təhsillilərdir.

Oxucuların sayı 25615 nəfər olan kitabxanalarda, cəmi 6 ədəd kompüter var ki, onlardan 5-i şəhər kitabxanalarında, 1-i isə kənd kitabxanalarında yerləşir (6.57-65).

Quba-Xaçmaz iqtisadi regionuna daxil olan daha bir rayon isə Siyəzən rayonudur. Rayonun ümumi sahəsi 0,70 min kv.metrdir.

Siyəzən rayonunda Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin statistik müayinəsinin nəticələrinə görə, cəmi 43 kitabxana var. Onlardan 19-u Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində yerləşir. Bu da 44,2% edir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Siyəzən rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi 1992-ci ildə yaradılmışdır. Ümumiyyətlə, rayon ərazisində yerləşən kitabxanaların fondu 289783 nüsxədir. Fondun informasiya mənbələrinə görə bölgüsündən də görüldüyü kimi, kitablar 285922 nüsxə, elektron informasiya daşıyıcıları 115 nüsxə, jurnallar 246 nüsxə, qəzetlər 609 nüsxə, digər materiallar 2891 nüsxə təşkil edir (bax:cədvəl.3).

Siyəzən rayonunda yerləşən kitabxanaların idarə mənsubiyyətinə görə bölgüsündə ilk peşə-ixtisas təhsil müəssisəsində 1, ümumtəhsil məktəblərində 21, və ya 48,9%, musiqi məktəbində 1, digər müəs-

sisələrdə 1 kitabxana olduğu görünür. Kitabxanalarda cəmi 9 ədəd kompüter var. Onlardan 8 ədədi şəhər kitabxanalarında, 1 ədədi kənd kitabxanalarındadır. Kompüterlərin 5 ədədi kitabxana-informasiya tələbatçıları üçün, 4 ədədi kitabxana işçiləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Statistik hesablamalara görə, kitabxanada 54 nəfər mütəxəssis çalışır. Kitabxana kadrlarının təhsil səviyyəsinə görə bölgüsünə əsasən, məlum olur ki, ali ixtisas təhsilli kadrlar 2 nəfər və ya 3,7%-dir. Ali qeyri-ixtisas təhsilli 3 nəfər və ya 5,6%, orta ixtisas təhsilli 4 nəfər və ya 7,4 %, orta qeyri- ixtisas təhsilli 2 nəfər, ümumi orta təhsilli 43 nəfər, yəni 79,6%-dir (bax:cədvəl.2).

Siyəzən rayonunda cəmi təhsil alanlar 29422 nəfərdir. Onların 1195 nəfəri, və ya 4,06%-i ali təhsilli, 64 nəfəri natamam ali təhsilli, 1966 nəfəri orta ixtisas təhsilli, 11700 nəfəri, və ya 39,77%-i ümumi orta təhsilli, 5389 nəfəri və ya 18,32%-i natamam orta təhsilli, 721 nəfəri peşə təhsillilərdir.

Quba-Xaçmaz regionunda ümumilikdə 698 kitabxana var. Onların 356-sı və ya 51%-i Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində yerləşir. Bu kitabxanalarda 569 nəfər ştatda olan kadr var. Onlardan cəmi 26 nəfərinin və ya 4,6%-nin ali ixtisas təhsili, 23 nəfərinin yəni 4%-nin ali qeyri-ixtisas təhsili, 106 nəfərinin və ya 18,6%-nin orta ixtisas təhsili, 78 nəfərinin və ya 13,7%-nin orta qeyri- ixtisas təhsili, 336 nəfərinin və ya 59,1%-nin ümumi orta təhsili var.

Qloballaşma nəticəsində dünyada baş verən sosial-iqtisadi, demoqrafik və ekoloji dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, Azərbaycanın milli iqtisadiyyatının formalaşması, intellektual insan əmək və kadr potensialının qiymətləndirilməsi, inkişafa nail olmaq ən mühüm vəzifələrdən biridir (14.s508-512).

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda kitabxana-informasiya resurslarından bəhs edərkən, şəhərlərdə yaşayan əhalinin həm təhsil səviyyəsinin, həm də mədəni-intellektual potensialının zəngin olmasını nəzərə almaq lazımdır. İnformasiya tələbatçılarının sorğularının daha dolğun ödənilməsi, həm də regionlarda yaşayan əhalinin milli tərkibinin müxtəlifliyi, müxtəlif dillərdə olan informasiyanın fonda toplanılmasını tələb etdiyindən ixtisaslı kitabxanaçı, biblioqrafların da üzərinə çətin və məsuliyyətli vəzifə düşür.

Şəhərlərin mühüm sənaye və mədəniyyət mərkəzləri kimi formalaşması kitabxana-biblioqrafiya ehtiyatlarının ən iri informasiya mərkəzlərinin bu məntəqələrdə yerləşməsinə gətirib çıxarmışdır (12).

Təhlil etdiyimiz bu regionda oxucuların sayına görə, adambaşına neçə nüsxə kitab düşdüyünü hesablasaq, belə bir nəticə ilə qarşılaşırıq:

Təkcə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tabeliyində olan kitabxanalarda olan kitab fondu 2273009 nüsxə, oxucuların sayı 115795 nəfər, filialların sayı 356 olduğunu nəzərə alsaq, ali və orta ixtisas təhsilli işçilərin sayı 137 nəfər, qeyri - ali və qeyri-orta ixtisas təhsilli işçilərin sayının isə 50 nəfər olduğunu görə bilərik ki, burada oxucuların hər birinə düşən kitabların sayının təqribən 19 nüsxə olduğunu hesablamış oluruq. Bu da təqribən 5,9% edir. Eyni zamanda hər 845 nəfər oxucuya 1 nəfər ixtisaslı kitabxanaçı- biblioqraf xidmət edir.

Kitabxanaların ixtisaslı kitabxanaçı-biblioqraf kadrlarla yaxşı təmin edilməsi, kitabxana-informasiya tələbatçılarının sorğularının da daha yaxşı ödənilməsinə, keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir edir.

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda əhalinin milli tərkibinin müxtəlifliyi kitabxanalarda olan fondun da müxtəlif dillərdə olmasına yəni azərbaycan, ləzgi, rus və s. dillərdə olmasına şərait yaradır.

Görkəmli kitabxanaşünas alim, professor A.A.Xələfov yazır:” Müasir informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin ən mühüm atributlarından biri olan kitabxanalar informasiya ehtiyatlarını qoruyub saxlayan, onu cəmiyyətin istifadəsinə verən, cəmiyyət üzvlərinin hər birinin sorğu və tələbatını ödəyən, internet vasitəsi ilə bəşəriyyətin yaratmış olduğu mənəvi sərvəti oxuculara yaxınlaşdıran bir müəssisədir. Dünyanın qabaqcıl ölkələrinin təcrübəsinə əsasən demək olar ki, kitabxanalar dünyada iqtisadi tərəqqinin, elm, təhsil və mədəniyyətin inkişaf bazasıdır. Məhz buna görədir ki, müasir informasiyalaşdırılmış cəmiyyətdə onların qarşısında daha böyük, qlobal vəzifələr durur” (8.s.285).

Müasir cəmiyyətin tələbləri səviyyəsində hərtərəfli inkişaf etmiş insanların gündən-günə artan, genişlənən elmi maraqlarını təmin etmək və bu maraqlara cavab verən kitabxana şəbəkələrinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi üçün, «Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı»nda da göstərildiyi kimi, qarşıda duran mövcud problemləri həll etməklə, sistemli şəkildə fasiləsiz təhsilin təmin edilməsi, kitabxana-informasiya resurslarının dünya məkanına inteqrasiyasının təmin edilməsi və s. nəzərə alınmalıdır.

Proqramda əhalinin bütün təbəqələrinə kitabxana-informasiya xidməti səviyyəsinin yüksəldilməsi, müasir idarəetmənin tətbiqi, kadr islahatının həyata keçirilməsi, kitabxana işi sahəsində elmi - tədqiqat işlərinin aparılması, kitabların nəşri, kitabxanaların beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsi, beynəlxalq informasiya mübadiləsinin həyata keçirilməsi və s kimi vəzifələrin də həyata keçirilməsi qarşıya qoyulmuşdur.(4.)

Dövlət proqramının həyata keçirilməsi üçün hazırlanmış Tədbirlər Planında, sırf regionlarla bağlı bir sıra məsələlər də göstərilmişdir. Onlardan 2010 -2011-ci illərdə «Kitabxana fondları-regionun inkişafının əsas informasiya resursu kimi» mövzusunda dəyirmi masaların keçirilməsi, regionlardakı kitabxanalar arasında «Ən yaxşı ictimai internet mərkəzi», «Ən maraqlı veb-sayt» mövzusunda respublika müsabiqəsinin keçirilməsi, regionlarda MKS-lərin bazasında kitabxanaların mövcud ştat vahidləri çərçivəsində və ictimai əsaslarla informasiya mərkəzlərinin yaranması, regionlarda nəşr edilən yerli qəzetlərdə diyarşünaslığa dair materialların toplanması, qorunması məqsədi ilə onların bibliografik uçotunun aparılması, əlifbanın kiril qrafikasından latın qrafikasına çevrilməsi, informasiya daşıyıcılarına köçürülməsi, «2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı» çərçivəsində xarici ölkələrin ali məktəblərinin magistratura şöbələrində milli kitabxanaçı kadrların hazırlığının təşkili məqsədi ilə müvafiq tədbirlərin keçirilməsi və s. göstərmək olar (4).

Ümumilikdə, Azərbaycan Respublikasında informasiya tələbatçıları tərəfindən kitabxanalara olunan müraciətlərə nəzər saldıqda, bu müraciətlərin kitabxanaların növlərinə görə dəyişməsi, şəhər və kənd yerlərində müxtəlif olması diqqəti cəlb edir. Belə ki, şəhər və kənd yerləri də daxil olmaqla, cəmi müraciətlərin sayı 4774977 dəfə olmuşdur. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində olan kütləvi kitabxanalara olunan müraciətlərin sayı 2543312 dəfə olmuşdur ki, onların 493014-ü, yəni 19,4%-i 18 yaşınadək istifadəçilər tərəfindən edilmişdir. Bunların arasında virtual istifadəçilər tərəfindən olunan müraciətlərin sayı 26490 dəfədir. Onda belə bir nəticə əldə etmiş oluruq ki, cəmi kütləvi kitabxanalara edilən müraciətlərin sayı 53,3% olmuşdur.

Elmi kitabxanalara, ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində, ümumtəhsil məktəblərində, digər idarə, müəssisələrdə yerləşən kitabxa-

nalara olunan müraciətlərə diqqət yetirdikdə, bu müraciətlər arasında gənclərin də önəmli yer tutduğunu görə bilərik.

Bu müraciətlərin şəhər yerlərində yerləşən kitabxanalara görə bölgüsü zamanı, cəmi 2864282 dəfə qeydə alınmasını görürük. Bu müraciətlər 1295300 dəfə kütləvi, 333167 dəfə elmi, 441707 dəfə ali təhsil müəssisələrinin kitabxanalarına edilmişdir. Eyni zamanda onların içərisində virtual istifadəçilər tərəfindən edilən müraciətlərin sayını da nəzərə alsaq, ümumilikdə bu müraciətlərin sayının 33,8%-nin 18 yaşınadək uşaq və gənclər tərəfindən edildiyi görünür.

Təbii ki, müraciətlərdən bəhs edərkən, kənd yerlərində yerləşən kitabxanalara edilən müraciətləri də nəzərdən qaçıрмаq olmaz. Belə ki, bu müraciətlərin sayı ümumilikdə 1910695 dəfə olmuşdur. Onlardan 922970 dəfə və ya 48,3%-i 18 yaşınadək gənclər tərəfindən edilmişdir. Bu informasiya tələbatçıları arasında virtual istifadəçilər yoxdur. Bununla belə, bu istifadəçilər tərəfindən Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tabeliyində olan kütləvi kitabxanalara 1248012 dəfə müraciət olunmuşdur. Bu müraciətlərin 275358 dəfəsi və ya 22,1%-i 18 yaşınadək uşaq və gənclər tərəfindən olunmuşdur. Ümumilikdə isə bu müraciətlər 65,2%-dir, onların da, 29,8%-i 18 yaşınadək uşaq və gənclər tərəfindən edilmişdir. Kənd yerlərində yerləşən kitabxanalara olunan müraciətlərə diqqət yetirdikdə, ümumtəhsil məktəblərində yerləşən kitabxanalara olunan müraciətlərin də önəmli yerlərdən birini tutduğunu görürük. Belə ki, bu müraciətlərin sayı cəmi 639264 dəfə olmuşdur.

İnformasiya tələbatçılarına verilmiş kitab və digər informasiya mənbələrinin sayı cəmi 53377 min nüsxə olmuşdur ki, onların 11926 min nüsxəsi 18 yaşınadək istifadəçilərə verilmişdir. Kütləvi kitabxanalar tərəfindən oxuculara 42624900 nüsxə kitab verilmişdir. İnternet vasitəsi ilə elektron kitabxanalardan istifadə edənlərin informasiya tələbatları 41,8% ödənilmişdir.

Şəhər yerlərində tələbatçılara verilmiş kitab və digər mənbələrin cəminin 272223 min nüsxə olduğunu, onlardan 206136 min nüsxənin kütləvi, 19872 min nüsxənin elmi, 10846 min nüsxənin ali təhsil müəssisələrində yerləşən kitabxanalar tərəfindən verildiyini görürük.

Kənd yerlərində istifadəçilərə verilmiş kitab və digər informasiya mənbələrinin sayı cəmi 261547 min nüsxə olmuşdur. Onların 67688 min nüsxəsi 18 yaşınadək uşaq və gənclər tərəfindən istifadə olunmuşdur. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində yerləşən

kütləvi kitabxanalar tərəfindən informasiya tələbatçılarına 220113 min nüsxə informasiya mənbələri verilmişdir.

Ümumiyyətlə, informasiya tələbatçılarının cəmi 84,2% sorğuları ödənilmişdir. Bunun da 48,8%-i 18 yaşınadək uşaq və gənclər olmuşdur. Ümumtəhsil məktəblərində 41283 min nüsxə informasiya mənbələri verilmişdir ki, bu da 15,8% edir.

Azərbaycan Respublikasının regionları üzrə kitabxanalarda informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının mövcudluğuna görə bölgüsündən göründüyü kimi, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda yerləşən 698 kitabxanada cəmi 2 ədəd və ya 6,7% elektron katoloq, 2 ədəd və ya 2,3% elektron poçt var.

Regionda yerləşən kitabxanalarda ştatda olan, mütəxəssislərin sayının 569 nəfər olduğunu nəzərə alsaq, onların təhsil səviyyələrinə, kənd və şəhər yerlərində necə yerləşmələrinə baxaq. Bu kitabxanacıılardan 26 nəfəri və ya 4,6%-i kitabxana üzrə ali təhsilli mütəxəssis, 23 nəfəri və ya 4%-i ali qeyri-ixtisas təhsilli, 106 nəfəri və ya 18,6%-i kitabxana üzrə orta ixtisas təhsilli mütəxəssis, 78 nəfəri və ya 13,7%-i orta qeyri- ixtisas təhsilli, 336 nəfəri isə orta təhsillilərdir. Şəhər yerlərində yerləşən kitabxanalarda 90 nəfər mütəxəssis çalışır ki, onlardan 10 nəfəri kitabxana üzrə ali ixtisas təhsilli, 9 nəfəri isə kitabxana üzrə orta ixtisas təhsillidir. Kənd yerlərindəki kitabxanalarda çalışan 479 nəfər işçidən 16 nəfəri kitabxana üzrə ali ixtisas təhsilli, 97 nəfəri kitabxana üzrə orta ixtisas təhsilli, 12 nəfəri ali qeyri- ixtisas təhsilli, 292 nəfəri ümumi orta təhsillilərdir.

Beləliklə, Quba-Xaçmaz regionunda məskunlaşmış əhali respublika əhalisinin 5%-ni, kitabxanalarda çalışan mütəxəssislər 6,5%-ni, kitab fondu isə 8,2%-ni təşkil etdiyini görürük.

Regiondakı ayrı-ayrı rayonlarda yerləşən kitabxanalarda mütəxəssislərin təhsil səviyyələrinə görə bölgüsünü hər bir rayon üzrə ayrıca apardığımızdan, ixtisaslı kadrlarla kitabxanaların tam təmin olunması yüksək səviyyədə deyil. Kitabxanalarda mütəxəssislərin sayının çox olmasının, informasiya tələbatçılarının sorğularının daha dolğun ödənilməsi demək olduğunu nəzərə alsaq, bu sahədə çatışmazlıqların olması diqqəti cəlb edir. Belə ki, yuxarıda bəhs etdiyimiz kimi, hər oxucuya düşən kitab sayını, ixtisaslı kitabxanaçı-biblioqrafların neçə oxucuya xidmət etmələrini və s. nəzərə alsaq, onda bu sahədə dövlətin də diqqət mərkəzində olan kadr potensialının artırılmasını nəzərə almaq lazımdır.

Ümumiyyətlə, kitabxanaların fondunu zənginləşdirmək, əhaliyə kitabxana-informasiya xidmətinin səviyyəsini daha da yaxşılaşdırmaq, kitabxanaların inkişaf etmiş cəmiyyətin tələblərinə uyğun şəkildə inkişafını təmin etmək üçün, “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”ı qarşıya bir çox məsələlərin yerinə yetirilməsi kimi mühüm bir vəzifə qoyur. Bunlardan: kompüterləşdirilmiş kitabxana infrastrukturunun qurulması; kitabxanaların yeni texnologiyalarla təchiz edilməsi; kitabxana fondlarının mühafizəsi və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi; kitabxana işi sahəsində elmi-tədqiqat və elmi-metodiki fəaliyyətin stimullaşdırılması, sahəyə aid ədəbiyyat nəşrinin genişləndirilməsi; Azərbaycanda kitabxana-informasiya şəbəkəsinin modernləşdirilməsini təmin edən layihələrin işlənməsi üçün dövlət və donor təşkilatlarının cəlb edilməsi və s. göstərmək olar (3).

Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı kitabxanalarda keçiriləcək tədbirlər arasında şəhər və rayonlarda bir çox kitabxana filiallarının birləşdirilməsi, internetin mövcud veb-saytlarında Azərbaycanın tarixi, ədəbiyyatı, mədəniyyəti və incəsənəti haqqında informasiyaların monitorinqi, regionlarda nəşr edilən yerli qəzetlərdə diyarşünaslığa dair materialların toplanması, qorunması məqsədi ilə onların biblioqrafik uçotunun aparılması, ümummilli lider Heydər Əliyevin “Müstəqilliyimiz əbədidir” çoxcildli kitabının biblioqrafik göstəricisinin və elektron nəşrinin hazırlanması və s. var.

Hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının, son illərdə regionlarla bağlı verdiyi bir sıra qanun və sərəncamlarda, həmçinin, regionlara səfəri zamanı, əhalinin mədəni və təhsil səviyyəsinin artırılmasına, regionlarda iqtisadiyyatın daha da inkişaf etdirilməsinə və bu kontekstdə kitabxanaların da inkişafına önəm verməsi diqqəti cəlb edir.

Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda yerləşən MKS-lər (cədvəl.1)

Nö	MKS-lər	Yaran- dığı İllər	Kitab- xana fondu	Əhəlinin sayı	Oxucu - ların sayı	Kitab- xanada işləyən- lərin sayı	İnternet- dən istifadə edənlər	Filial- ların sayı	Ali ixtisa təhsilil ər	Ali- qeyri ixtisa- sılar	Orta ixtisas təhsil- lilər	Orta təhsil- lilər	Orta Qeyri ixtisaslılar	Texniki işçilər
1.	Quba rayon MKS	1932	666.30 0	136845	32.400	144	-	107	7	1	31	87	-	9
2.	Qusar rayon MKS	1930	512.40 0	80816	16.200	180	-	75	9	1	-	62	27	82
3.	Xaçma z rayon MKS	1976	667804	142622	31531	149	808	101	15	1	48	74	-	11
4.	Şabran rayon MKS	1979	314.44 4	86193	25615	141	-	53	10	2	-	51	16	62
5.	Siyəzə n rayon MKS	1992	112061	33462	10049	60	-	19	5	1	12	16	1	25
Cə mi			227300 9	479938	115795	674		355	46	6	91	290	44	189

Azərbaycan Respublikasının Quba-Xaçmaz iqtisadi və inzibati rayonları üzrə kitabxana mütəxəssislərinin təhsil səviyyəsinə görə bölgüsü

İqtisadi və inzibati rayonların adları	Ərazi, Min kv. m	01.01.2009-cu ilə əhalinin sayı, min nəfər	Ştatda olan mütəxəssislərin sayı (müdiri də daxil olmaqla) – sayı		Ümumi cümlədən:											
			ədəd	% -lə	Kitabxana üzrə ali		Qeyri-kitabxana üzrə ali		Kitabxana üzrə orta ixtisas		Qeyri-kitabxana üzrə orta ixtisas		Ümumi orta			
					ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə
A			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Azərbaycan Respublikası	86.6	8896.9	8727	100.0	1579	18.1	1318	15.1	1767	20.2	1261	14.4	2802	32.2		
Şabran rayonu	1.09	51.2	79	100.0	4	5.1	4	5.1	14	17.7	7	8.9	50	63.2		
Xaçmaz rayonu	1.05	158.8	160	100.0	7	4.4	3	1.9	27	16.9	11	6.9	112	69.9		

**Azərbaycan Respublikasının Quba-Xaçmaz iqtisadi və inzibati rayonları üzrə
kitabxana fondunun bölgüsü**

İqtisadi və inzibati rayonların adı	Kitabxana föndü – cəmi		o cümlədən:				Yekuna görə, %-lə		
	nüsxə	%-lə	şəhər yerlərində		kənd yerlərində		cəmi	şəhər yerlərin də	kənd yerlərin də
			nüsxə	%-lə	nüsxə	%-lə			
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Azərbaycan Respublikası	110994331	100.0	80767634	72.8	30226697	27.2	100.0	100.0	100.0
Şabran rayonu	654275	100.0	238203	36.4	415972	63.6	0.6	0.3	1.4
Xaçmaz rayonu	1331227	100.0	414582	31.1	916645	68.9	1.1	0.5	3.0
Quba rayonu	1498735	100.0	521094	34.8	977641	65.2	1.4	0.7	3.2
Qusar rayonu	1008583	100.0	297290	29.5	711293	70.5	0.9	0.4	2.4
Siyəzen rayonu	289783	100.0	120779	41.7	169004	58.3	0.3	0.1	0.6
Cəmi	4782603	100.0	1592048	33.3	3190555	66.7	4.3	2.0	10.6

Azərbaycan Respublikasının Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda kitabxanaların

idarə mənsubiyyəti və növlərinə görə bölgüsü

İqtisadi və inzibati rayonların adları	Ərazi, Min kv. m	01.01.2009 -cu ilə əhalinin sayı, rəq. m	Kitabxanaların sayı – cəmi	Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyində olan kütləvi kitabxanalar		ebru kitabxanalar, ebru müəssisələrdə kitabxanalar		ali təhsil müəssisələrində		orta ixtisas təhsil müəssisələrində		ilk peşə-ixtisas təhsil müəssisələrində		ünivərsitetlərdə		musiqi məktəblərində		səhiyyə müəssisələrində		digər		
				ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd	%-lə	ədəd
A			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Azərbaycan Respublikası	86.6	8896.9	8507	100.0	3812	44.8	72	0.8	57	0.7	60	0.7	107	1.3	4081	48.0	154	1.8	69	0.8	95	1.1
Şabran rayonu	1.09	51.2	92	100.0	54	58.7	-	-	-	-	-	-	1	1.1	35	38.0	1	1.1	1	1.1	-	-
Xaçmaz rayonu	1.05	158.8	196	100.0	101	51.5	-	-	-	-	-	-	2	1.0	88	45.0	3	1.5	2	1.0	-	-
Quba rayonu	2.58	151.9	221	100.0	107	48.3	1	0.5	1	0.5	1	0.5	2	0.9	106	47.9	2	0.9	1	0.5	-	-
Qusar rayonu	1.54	87.5	146	100.0	75	51.4	-	-	-	-	-	-	-	-	68	46.5	1	0.7	1	0.7	1	0.7
Suyeqan rayonu	0.70	37.6	43	100.0	19	44.2	-	-	-	-	-	-	1	2.3	21	48.9	1	2.3	-	-	1	2.3
cəmi	6.96	487.0	698	100.0	356	51.0	1	0.1	1	0.1	1	0.1	6	0.9	318	45.7	8	1.1	5	0.7	2	0.3

o cümlədən:

DƏBİYYAT

1. *Azərbaycan kitabxanaları XXI əsrin informasiya məkanında. I və II c.- Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi.-B Nurlar,2007.-820 s.*

2. *«Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2004- 2008-ci illər)»// Azərbaycan.- 2004.- 11 fevral.*

3. *«Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009- 2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı»-Bakı: Nurlar, 2009.- 184s.*

4. *«Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı» // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: elmi-nəzəri, metodiki və təcrübi jurnal.- 2008.№ 2.-S.6-29.*

5. *«Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında». Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı//Azərbaycan.-2007.-21 aprel.*

6. *«Kitabxanaların fəaliyyəti haqqında» statistik müayinənin nəticələri barədə. Statistik bülleten. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi.-B.-2009.-88s.*

7. Əliyev Z.H. *Müasir bibliografik fəaliyyətin təşkili, inkişafı və tətbiqi məsələləri // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: elmi-nəzəri, metodiki və təcrübi jurnal.-2009.-№ 1.- s.91-98.*

8. Xələfov A.A. *Kitabşünaslığa giriş: Dərslük(3 hissədə).-H.3.-B.,2003.- 314s.*

9. İsmayılov X. İ. İsmayılov N. İ. *Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının bibliografik informasiya təminatı // Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri: ali məktəblərarası elmi məqalələr məcmuəsi.-Bur.7.-B, Mütərcim,2007.-s.318-320.*

10. İsmayılov X.İ, İsmayılov N.İ, Bayramova.İ.Z, *Azərbaycan Respublikası regionlarının kitabxana-informasiya resurslarının inkişafının bəzi məsələləri (Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun nümunəsində) // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: elmi-nəzəri, metodik və təcrübi jurnal.-2009.-№ 1.-S.99-112.*

11.İsmayılov N.İ. *Azərbaycanda kitabxana-bibliografiya ehtiyatlarının yerləşməsi və istifadəsinin bəzi məsələləri // Kitabxanaşünaslıq*

və bibliografiya: elmi- nəzəri və təcrübi jurnal.-B.:BUN,1999,-№1, s. 94-100.

12. İsmayılov.N.İ. Azərbaycanın kitabxana-bibliografiya ehtiyatı // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: elmi- nəzəri və təcrübi jurnal.- B.: BUN, 1998.-№2.-s. 81-89.

13. Məmmədov.Z.S. Regionların iqtisadi inkişaf problemləri.- B.: Elm,2007.-465s.

14. Muradov.Ş.M. İnsan potensialı: Əsas meyllər, reallıqlar, problemlər.-B.: Elm.2004.- 660 s.

15. Müstəqil Azərbaycan 10 il.- B.:Səda, 2001.- 698 s.

И.З.БАЙРАМОВА

**НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЕ БИБЛИОТЕЧНО-
ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ В РЕГИОНАХ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (НА ПРИМЕРЕ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЙОНА КУБА-ХАЧМАЗ)**

РЕЗЮМЕ

В статье говорится о развитии Централизованной Библиотечной Системы (ЦБС) во втором большом регионе Азербайджанской Республики-экономическом районе Куба-Хачмаз, проявление заботы государства в этой области, о роли обеспечения в повышение интеллектуально-культурного развития населения.

İ.Z.BAYRAMOVA

**SOME PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF LIBRARY-
INFORMATION RESOURCES OF REGIONS OF AZERBAIJAN
REPUBLIC(ON A MODEL OF GUBA- KHACHMAZ
ECONOMIC REGION)**

SUMMARY

This Article deals with development of Centralized Library Systems (CLS) of Guba-Khachmaz Economical region-the second largest region of Azerbaijan Republic, concern for this field provided by our government and the role of library-information supply in increasing intellectual and cultural level of population.